

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 78 ANULU XII.

Telegrafulu este de doua ori pe septeman: joi'a si Duminec'a. — Prenumeratiunea se face in Sabiu la expeditura (oiei pe afara la c. r. poste, cu bani gat'a prin scrisori francate, adresate catra expeditura. Pretiulu prenumeratiunei pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. ear' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei si pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu ann 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. si tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru : doua ora cu 5 1/2 cr. si pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiu, in 4/16 Octobre 1864.

Diet'a transilvana.

Siedinti'a din 31 Augustu (12 Sept.) 1864.

(Rescumperarea prestatiunilor alodiale (jeleresci.)

Dupa citirea protocolului in limb'a germana, se da spre citire petitiunea tergului C o d l e a, predata prin Schnell, prin carea aceea cere dreptulu a fi reprezentata in dieta prin unu deputatu propriu. Se da comitetului pentru legea dietala.

Apoi se citeste petitiunea tergului B a t e s i u: pentru de a fi incorporatu la universitatea sasésca. Se da comitetului pentru impartirea tieri.

Se citestu petitiunile mai multoru comune din secuime pentru cause urbariale. Se dau comitetului respectivu.

O b e r t cere cuventulu, pentru de a interpela pre presiedintele in privinti'a baneci ipotecarie, carea va fi obiectulu propositiunei 11 regesci: ca adica acést'a, precum si propositiunea 10. despre introducerea cârtiloru funduarie, veniva curendu in dieta la pertractare? Presied. raspunde, ca, incatu scie densulu, la regimu se lucra in privinti'a acést'a; deca in sa propositiunea va veni curendu la dieta ori nu, nu-i este cunoscutu.

M a a g e r in cuventu lungu, de siguru mai lungu, decum cerea obiectulu-interpela pre reg.mulu, deca au intratu ori nu in negociatiuni cu guvernulu principatelor române in privinti'a restaurarei drumulu celui stricatu de ape, care duce dela Brasiovu la Bucuresci, si care e de celu mai mare interesu nu numai pentru Brasiovu, dar pentru tier'a intréga? Interpelatiunea e subscrisa de Schnell, Obert, Klein, Plecker, Eitel, Nagelschmidt, Baritiu, Codru, Dr. Vasiciu si Trausch; si Presied. promite a comunica presidiului Gubernului regescu interpelatiunea acést'a si la tempulu seu a comunica respunsulu venitu.

L a o r d i n e a d i l e i e § 2 *) din proiectulu comitetului, care se citeste in tote 3 limbile si se priimesce fara desbatere.

Asemenea si § 3 alu proiectulu comitetului.

L a § 4 O b e r t propune: Cu platirea celei d'antaiu rente anuale, are de a nctea platirea prestatiunilor de pan'acum. E sprijinitu.

B i n d e r crede, ca propunerea lui Obert e in contradicere cu § 1 alu acestui articulu de lege, precum si proiectulu comitetului aru contradice decisiunei de mai nainte, dupa carea ratele vinu a se plati nu la perceptorate, ci deadreptulu la indreptatii.

B r a n u de L e m e n y inca e de parerea lui Binder; caci nu dela platirea ratei d'antaiu este cu dreptulu ca sa inceteze prestatiunile, ci din diu'a. in carea s'a facutu hotarirea in carea adica s'au defiptu ratele, pentruca din diu'a acést'a se computa si interesele dela capitalulu de rescumperare. De aceea, desi a sprijinitu in principiu pre Obert, trebuie sa modifice propunerea lui astfelu: Sa inceteze prestatiunile din diu'a, in carea s'au prefiptu ratele. Dar mai bine aru fi, a se lasa § 4 de totu afara.

P l e c k e r propune priimirea §-ului 4 din proiectulu regimului, care e bunu si pentru obligati, si pentru indreptatii.

S c h n e l l recunosce, ca dupace aline'a 2, § 1 din operatulu comitetului nu s'a priimitu (ca ratele sa se plateasca la perceptorate,) e urmare logica a se priimi § 4 din proiectulu regimului. Dupa o mica discussiune, in carea Branu doresce a se pune la ordine si propunerea densului, ear Presied. i denega acestu dreptu, de orece nici c'a facutu propunerea dupa

formele indatinate, nici n'a reclamatu la tempu incontr'a procederei Presiedintelui,

l a v o t a r e propunerea comitetului nu se priimesce,

ear § 4 din proiectulu regimului se priimesce.

A d a u s u l u l u i O b e r t nu se priimesce,

A c u m successive aducendu-se la sprijinire propunerea lui Branu, aceea se sprijinesce; ear la votare, dupace Lazaru recomanda respingerea eii, nu se priimesce.

§ 5 alu proiectulu comitetului se priimesce fara desbatere.

L a § 6 P l e c k e r documenteza, ca propunerea comitetului lovesce in § 373 alu procederei civile, dupa care unde functiunea odata arbitri, (de cari suntu si comisiunile de rescumperare), acolo judecatoriele ordinare n'au locu, si de aceea propune a se priimi § 6 din proiectulu regimului.

G a i t a n u la tota ntemplarea afla de lipsa, ca comisiunile de rescumperare sa stea subt o inspectiune, pentruca sa-si implinesca datori'a si se nu se dee lenevirei; de aceea recomanda adausulu facutu de comitetu, ca o garantia pentru lucrările acestoru comisiuni.

S c h n e l l combate parerea lui Plecker, ca aceste comisiuni aru fi arbitrii (judecatori alesi de buna voia), arata lips'a, ca afacerea rescumperarei sa nu fia lasata numai in manile comisiuniloru, in fine espune mai pe largu trebuinti'a acestui adausu, de orece s'au intemplat si pana acum, ca proprietarii, cari au priimitu despagubire din fondulu tieri, acelesi locuri, pentru care au priimitu despagubirea, sa le reclame mai tardiu ca locuri alodiale. Deci de orece comisiunile nu potu sci, care pamentu e despagubitu deja, si care nu, de aceea e de lipsa, ca ele sa stea sub conducerea directiunei fondului de dessarcinarea pamentului. Si asi recomanda § 6 din operatulu comitetului.

L a z a r u, parte repetindu mai pe largu motivulu adusu de Plecker, combate assertele lui Schnell si recomanda proiectulu regimului.

L a v o t a r e proiectulu comitetului nu se priimesce,

ear proiectulu regimului se priimesce.

Se citeste § 7 din proiectulu comitetului.

P l e c k e r in consecuintia cu decisiunea adusa la § 6 propune a se lasa afara constructiunea din urma si a se priimi pasagiulu respectivu din proiectulu regimului, si fiindu ca § 7 sta in legatura reala cu § 13 din proiectulu regimului, propune a se combina intr'un'a acesti doi §§-i, ear in § 7 sa se dica, ca alegerea presiedintelui se face prin majoritatea voturiloru. Se sprijinesce.

G a i t a n u, espunendu mai pe largu statulu cestiunei, nu pote fi multiamitu cu aceea, ca comisiunile de rescumperare sa fia privity numai ca nisce foruri de arbitriu, nesupuse nici unei inspectiuni, prin carea sa se controleze activitatea lor; de aceea partinesce propunerea comitetului, numai catu numerulu de 5 membri, ori de unde se voru acoperi spesele remuneratiunei lor, lu afla premare, si propune numai 3, dintre cari unulu sa-lu alega obligatii, unulu indreptatii, ear pre presiedintele sa-lu denumésca directiunea fondului de dessarcinare. Nu e sprijinitu.

T h i e m a n n, dupace au caditu propunerile comitetului, cari suntu la ordinea dilei, trebuie sa partinesca si densulu propunerile lui Plecker, si apoi espune mai pe largu motivele, cari au condusu pre comitetulu la formularea actuala a acestoru §§i, cari suntu de importantia cu atat'a mai mare, cu catu aici nu e vorb'a numai de alu meu si alu teu, ci de

*) A se vede proiectulu de lege in nrulu 76 alu Tel. Rom., Red.)

a creá au aruiná subsistintie. Si-reserva dreptulu, de a face vre-o propunere in favórea oblegatiloru.

Repres. reg. L a z a r u arata, ca regimulu pentru aceea a socotitu, ca si presiedintele comissiuniloru sa se aléga, pentruca n'a voitu sa iee asupra-si responsabilitatea, ce aru urmá din nemultiamirea denumirei presiedintiloru. Membrii se alegu câte doi de fiacare partida, si presiedintele se alege de membrii, ear la casu de ne'voire, prin sórte,— si acést'a regimulu o a facut'o in adinsu, cá sa nu i se póia imputá partinire, denumindu pre presiedintele ori dintre indreptatii ori dintre oblegati. Asemenea aru trebúi sa se dea presiedintiloru plata dintr'unu fondu publicu, candu ei aru fi denumiti, pecandu asiá si-voru trage plat'a dela indreptatii si oblegati. Recomanda proiectulu regimului; ear propunerea lui Plecker n'o afla tocmai de lipsa, cáci nu se alegu mai antáiu presiedintii si apoi membrii, ci tocmai dincontra.

La votare propunerea lui Plecker nu se priimesce,

§ 7 din proiectulu comitetului nu se priimesce, ear § 7 din proiectulu regimului se priimesce.

§§-ii 8, 9 si 10 din proiectulu comitetului se priimescu fára desbatere.

La § 11 Presied. observa, ca 'n legatura cu cele hotarite vine la desbatere § 11 din proiectulu regimului, care asemenea se priimesce fára desbatere.

Totu asia si § 13 din proiectulu comitetului; ear nainte de § 13 Plecker cere a se celí § 13 din proiectulu regimului, si neinsinuandu-se nimenea la cuventu, acést'a si devine conclusu.

§ 14 din proiectulu regimului asemenea se priimesce fára desbatere. Ear la § 14, resp. 15 din proiectulu comitetului

B u t e a n u, de órece 'n §§-ii precedinti se decide asupra constituirii comissiuniloru de rescumperare, ear cerculu activitáti loru nu se detiermuresce, face intre § 14 si 15 propunerea urmótore: Activitatea oficiala a comissiuniloru de rescumperare se defige pe 3 ani dela díu'a activitáti acestei legi, in care tempu datoriele rescumperabile trebuie sa fia insinuate si resolvite. E sprijinitu.

L a z a r u repres. regimului inca aru dóri, cá rescumperarea sa se termine cátu mai curendu, cu tóte acestea se róga a nu se radicá la vigóre de lege propunerea lui Buteanu, de órece la casulu acést'a aru trebúi sa se hotarésca si aceea, ca tóte diferintiele dintre fostii domni pamentesci si fostii dileri inca sa se termine in 3 ani; ear déca acést'a nu s'aru poté, atunci oblegatii sa-si pérda dreptulu.

G a i t a n u se declara pentru § 14, dupacum l'a formulatu comitetulu; dintr'alte remáne pe lángá parerile sele de mai nainte in privintia dreptului materialu.

C. S c h m i d t tórcé mai departe obiectiunea facuta de Lazaru incontr'a propunerei lui Buteanu si recomanda § 14 dupa testuarea comitetului, care apoi

la votare se si priimesce. (Buteanu retrage propunerea sea.)

§§ii 15, 16, 17 si 18 din proiectulu comitetului se priimescu fára desbatere.

La § 19 Plecker in consecuintia cu decisiunile aduse la § 6 si 7 propune in locul §-ului acéstui'a § 20 din proiectulu regimului, dupa care nu se facu recourse la directiunea fondului de dessarcinarea pamentului, ci sentintiele comissiuniloru de rescumperare suntu definitive.

G a i t a n u e de parere, ca incontr'a hotaririi comissiuniloru acestor'a in terminu de 14 díle sa se póta dá representatiuni, cari comissiunile au sa le resólve dupa impregiurári, séu incuviintiandu-le, séu respingendu-le, si recomanda priimirea §-ului, dupacum l'a formulatu comitetulu, care apoi la votare se si priimesce.

La § 20 Presied. observa, ca pentru legatur'a logica cu cele decise mai nainte, in locul §-ului acéstui'a va propune spre desbatere § 21 din proiectulu regimului, care

la votare se si priimesce.

La § 21 din proiectulu comitetului T ó t h propune, cá fiindu interesatu la rescumperare vre'unu membru alu comissiunei, in locul acéstui'a sa intre unu substitutu. E sprijinitu.

M o g ' a crede, ca propunerea lui Tóth nu se póte priimi, intielegendu-se de sine, ca de delegatiune numai atunci póte fi vorb'a, candu substitutii voru fi interesati, si asiá se póte 'ntemplá, cá toti membrii substituti sa fia vre-odata intesati.

S c h m i d t partinesce propunerea lui Tóth, cáci nu va fi de lipsa, a se luá refugiulu numai decátu la delegatiuni, si cáci nu scie, de ce tréba suntu altmintrea substitutii. Dar si observarea lui Mog'a are temeiu, cáci se póte 'ntemplá, cá membrii sa nu fia in numeru de ajunsu, pentru de a aduce conclusu, si

atunci apoi trebuie sa intrevina delegatiuni. De aceea tocmai de s'aru si priimi propunerea lui Tóth, trebuie preingrijitu pentru astfelu de casuri, si preingrijirea acést'a s'aru face atunci, candu s'aru priimi amendementulu urmatoriu: In casurile de rescumperare, in care vre-unu membru alu comissiunei e parte interesata, se va face de cátra acést'a aretare la directiunea fondului de dessarcinarea pamentului, carea in casu candu membrii comissiunei nu s'aru aflá in numeru capace de a decide, va delegá comissiunea, ce se afla mai aprópe, pentru ducerea astorfelu de pertractári de rescumperare. E sprijinitu.

Dupace Tóth explica si rectifica propunerea sea, la votare propunerea lui Tóth nu se priimesce,

propunerea lui C. Schmidt nu se priimesce,

propunerea comitetului se priimesce.

La § 22 din proiectulu comitetului Branu de Lemény face propunerea, cá dupa cuvintele: „au intratu in valóre de lege“ sa se dica: „incetéza prestatiunile, ce avea sa le faca etc.“ E sprijinitu.

Lad. Vajda propune, cá la fine'a §-ului acéstui'a sa se mai adauga pasulu urmatoriu: „Toti acei obligati (dilerii séu curialistii), cari prin eliberare nu a dobanditu pamenturi colonicale, ci posedu numai locuri alodiale rescumperabile, pána candu voru respunde tóte ratele, ce au a platí pentru rescumperare, voru fi scutiti de solvirea aruncatureloru la contributiune pentru dessarcinarea pamenturiloru colonicale (Grundentlastungs Steuer-Zuschläge).“

La motivarea propunerei sele declara vorbiforiulu, ca dupace fondulu tieriei in urm'a proiectului regimului si a conclusului dietei, nu va concurge cu nimic'a la rescumperarea alodiala, densulu aru tiné de unu lucru fára dreptate, cá sermanii dileri si curialisti si in venitoriu candu chiaru voru avé a solví ratele de rescumperare, sa fia siliti a mai luá parte prin platirea aruncaturiloru respective la dessarcinarea mostieloru colonicale.

G a i t a n u, cá unulu ce s'a silitu a usiurá sórtea dileriloru, voiá insusi sa faca unu asemenea amendementu cá Vajd'a; dar precumpanindu mai seriosu urmárite unu asemenea amendementu, nu l'a facutu. Cáci aruncaturile se platescu si dupa contributiunea capului, cáci morindu unu dileriu, mostór'a se póte impartí intre mai multi fii ai lui ori póte cadé si in máni straine, si atunci e 'ntrebare, ca cine sa nu platésca aruncaturile dupa contributiunea capului? afara de aceea fondulu de rescumperare póte ca nu va platí dator'a sea in 100 de ani, si atunci a portá elu inspectiunea asupra pamenturiloru acestor'a dileresci, e cu nepotintia. De aceea dar din punctulu de vedere alu nepracticabilitáti trebuie sa se declare contr'a propunerei lui Vajd'a; dar cá fostii dileri totusi sa fia ajutoriti, face amendementulu urmatoriu: „Resplat'a membriloru comissiunei de rescumperare, ce se va statorí pre cale administrativa, precum si alte spese de manipulare le va portá fondulu tieriei pentru dessarcinarea pamentului.“

Presied. observa, ca nici propunerea lui Gaitanu, nici a lui Vajd'a nu se tíuu strinsu de § 22.

Lazaru combate propunea lui Branu, carea presupune ca locul séu sesiunea rescumperata n'a trecut in proprietatea rescumperatorului prin sentintia de rescumperare. Densulu (Lazaru) acést'a nu o pricepe, ci dincontra crede, ca prin sentintia de rescumperare proprietatea a trecut in mânilé rescumperatorului, si asiá consecuintia cea d'antáiu este, cá si darea sa tréca la celu rescumperatu; cátu pentru prestatiuni, déca n'aru fi cametele de 5%, care chiaru dela datulu sentintiei are sa le póte rescumperatulu, atunci s'aru poté intielege aceea, ca sa se faca óre cari dispositiuni; dar de órece rescumperatulu platesce camete, care representéza prestatiunile, e de prisosu a mai face dispositiuni pentru incetarea acestor'a. Mai este in §-ulu acést'a si aceea, ca sa se faca o consignatiune parcelara asupra locuriloru, ce s'au rescumperatu. Densulu pentru acést'a nu afla nici unu argumentu. Recomanda stergerea totala a acéstui §.

S c h n e l l cá refert. apera propunerea comitetului si dice, ca consemnatiunea locuriloru rescumperande, provédiute cu numerulu parcelariu alu cártii funduarie, este de lipsa din mai multe cause. Cáci aceste consemnatiuni suntu uniculu mijlocu pentru organele statului, spre a poté supraveghia ca s'a rescumperárei; dar si pentru cei oblegati aru fi órecare liniscire, déca s'aru intocmi si s'aru portá aceste consemnatiuni astfelu, încátu la tempu de lipsa sa póta fi documinte autentice, si acelea s'aru poté portá fára spese.

La votare § 22 alu comitetului cu modificarea lui

Branu nu se priimesce, ear § 22 alu comitetului neschimbatu se priimesce.

Nainte de a trece la § 23, Presied. aduce la desbatere propunerea lui Vajd'a.

C. Schmidt nu pôte consimti nici decâtu cu propunerea lui Vajd'a (care o repetiesce); căci desi propunerea se recomanda, deca ai naintea ochiloru numai pre cei obligati, pre cari vei sa-i ajutori câtu se pôte, totusi nu trebuie trecut cu vederea, in ce referintia stau cei obligati fatia cu ceialalti locuitori ai tiei, cari se impartasescu la despagubirea pentru dessarcinarea pamentului. Adausele pentru fondulu de dessarcinare nu se facu dupa principiulu acela, ca are cineva pamentu ori nu, ci se facu dupa darea directa. (Asia e!) Astielu la fondulu acest'a contribuie si celu ce n'are pamentu, precum amplotiatulu, capitalistulu, industrialulu etc. (Asia e!) Ba se pôte 'ntempla, ca unu obligatu de categori'a acest'a, afara de pamenturile rescumperande sa aiba desi nu mosia, dar alta avere insemnata, si atunci pentru ce dilerulu sa fia eliberatu de acesta sarcina, si deficitulu, ce se nasce de aci, sa-lu acopere altii pôte mai seraci?! Prin priimirea propunerei lui Vajd'a aru cadé diet'a in inconsecuintia si neindreptatiri fatia cu ceialalti locuitori, ce platescu contributivnile.

Gavr. Manu detrage atentia de la teorii abstracte si o indrepta asup'a acelu locuitori ai tiei, cari se socotescu de proletari si cari inca e ratiunabilu a se elibera. Din acestu punctu de vedere asemenarile aduse de Schmidt nu se potu priimi, ci dincontra densulu crede, ca trebuie sa lucre diet'a intr'acolo, ca si curialistii sa se elibereze odata, si ca la acesta eliberare sa le stee intr'ajutoriu baremu câtu de putinu tier'a seu statulu. Recomanda propunerea lui Vajd'a.

Dr. Teutschh recunosce bunavointi'a câtra dileri, de carea e inspirata propunerea lui Vajd'a, dar aici i sta dreptulu mai pe susu de gratia. Afara de argumentulu espusu prin C. Schmidt, ca scutindu-se dilerii de aruncaturile darei, summa ce aru lipsi aru trebui sa o plinesca ceialalti locuitori ai tiei totu asia de seraci, d. e. industriarii cei seraci, oratorulu normeza judecat'a sea nainte de tote dupa lege. In § 9 alu patentei urb. se dice, ca despagubirea pentru prestativunile de pe pamenturile alodiale se respunde din mijlocele tiei; mijlocele acestea, in urm'a altei legi, se aduna prin aruncaturile, ce se facu la fiorinulu de dare. Priimindu propunerea lui Vajd'a, stergemu § 9 din pat. urb., si la acest'a nu suntemu indreptatiti. Contr'a lui Vajd'a.

Baritiu. In lungulu decursu alu desbateriloru ce amu anditu asup'a proiectulu de lege, ce sta inca inainte, amu potutu observa eu, cum si tota casa si totu publiculu, care le-au ascultat, cumca toti, câti au vorbitu in materi'a acest'a s'au silitu intr'unu modu seu altulu a usiura sôrtea asia numitorulu dileri si curialisti. Unulu din mijlocele, cu care s'au incercatu a usiura acesta sôrte, au fostu si acelu propusu din partea dlui dep. Vajda, adica ca sa li se ierte acelu adausu seu acea crescatura de contributivune, din carea apoi sa se formuleze fondulu urbarialu alu tiei. De au mediatu cineva asup'a acestei clase de locuitori, amu mediatu si eu, amu venit si la mijloculu, care s'au propusu din partea dlui dep. Vajd'a. Amu aflatu in sa, ca este si unu altu mijlocu mai siguru si mai necomplicatu, pre care noi lu asceptam si dorimu, ca câtu mai curendu sa vina la ordinea dilei, cara acela este budgetulu, din care tocma se compune fondulu urbarialu. Insa prelanga acelu budgetu mai este inca si cestiunea darei capului, d-loru, prin a carei deslegare scapandu pre asia numitulu proletariatu transsilvanu de darea capului, l'amu scapa totdeodata si de aceea, ce vrea sa-lu scape amendementulu d-lui dep. Vajd'a; pentruca deca ei nu voru plati darea capului, atunci nu platescu de siguru nici crescatur'a, pe care o platescu acum'a, si care pôte ca astadata va ajunge la 71 1/2 xr. in sa de siguru ca nu voru trece multi ani, si precum a observatu unu altu membru alu casei in un'a din siedintiele trecute, vomu plati ca crescatura pentru fondulu urbarialu câte 1 fl. pâna la 1 fl. 50 xr. la 1 fl. de dare directa. Pentruca, domniloru, cifr'a nu va remane numai de 53 mill. si nici de 70 mill., ci aceea se va mari mai multu si va apasa asup'a spinarei nostre a toturoru.

De altmintrea voindu a me intorce la sôrtea dileriloru, asi fi doritu, ca sa avem numerulu constatatu pe cale oficiala alu toturoru acelu omeni, care suntu a se rescumpera din averea loru, pentruca cu atât'a mai usioru sa potemu vorbi despre rescumperarea loru. Avendu in sa acestu numeru, credu ca vomu ave si altulu de alti proletari, cari n'au fostu nici odata iobagi nici dileri, si cari se afla preste totu respanditi in tier'a nostra. Merga numai cineva prin fundulu

regescu, d. e. in Resinari si câti proletari va afla, cari au numai o casutia si o gradinutia, si totusi platescu atâtu darea directa, câtu si crescatur'a, fara de a mai spera, ca-i va cumpera cineva pe venitoriu mosia pe sem'a lui! In Brasiovu inca este unu suburbu intregu, in care locuiescu partea cea mai mare Romani si Secui; acesti'a nu au alt'a nimicu, decatu o casutia, si totusi platescu darea capului cu aruncatura. Asemenea multimea cea mare de bockoros nemes emberek, nobiles unius sessionis, armalistii si ce mai sciu eu cum se mai numescu, Romani si Unguri dupa natfunalitate, in numeru premare, cari au numai câte unu petecuti de pamentu ca si jelerii.

Deci, domniloru! parerea mea este, ca sa lasamu acestu proiectu de lege ca sa treca asia precum se asiedia pan'acum si sa ne punemu cu tote poterile la ocaziunea, candu voru veni celelalte doue proiecte, adica alu dlui Dr. Ratiu si alu bugetulu propusu de regimu. Atunci sa ne concentramu tote ideile, tote cugetele si tote poterile nostre, spre a ajuta seracimea. Acum stau pelanga §-ulu cum este acela si formulatu din partea comisiunei. (Bravo! in centru.)

Wittstock da dietei de cugetatu, ca pecandu va sa faca bine unei parti a locuitoriloru tiei, e in periculu de a face cea mai mare nedreptate câtra alta parte a locuitoriloru acesteiasi tieri. Deca se va priimi propunerea lui Vajd'a, acest'a aru insemna atât'a, ca si acei locuitori, cari n'au avutu nici unu amestecu cu feudalismulu, si cari prin urmare n'au avutu nimicu de a rescumpera, sa pôte nu numai rescumperarea pamentulu colonialu ci si a celui alodialu, va sa dica nu numai un'a, ci doue sarcini.

Deca e asia, atunci pentruce sa nu-lu ajute tier'a si pre densulu (Wittstock), ca sa-si cumpere si sa-si plateasca o mosiara, seu pentruce sa nu ajute tier'a pre maierulu, care aru vrea sa cumpere mosia stapanuliseu, scutindu-lu de adausele pentru dessarcinarea pamentulu panacandu se va plati?! De aceea dar s'aru face o nedreptate dupla acelu, cari nu prin dreptate, ci numai prin potestatea absolutismulu au fostu siliti a lua parte la aceste sarcini extraordinarie ale despagubirei pamentulu. Dar privindu lucrulu si din punctulu practic, ore ce aru esi, candu s'aru priimi propunerea lui Vajd'a? Darea directa a Trassilvaniei face pe anu cam 3 mill. fl. Socotindu capitalulu dessarcinarei pamentulu numai cu 76 mill., si eata, ca interesele aru face 3 mill. si jumetate; venindu odata tempulu, ca capitalulu acest'a sa-lu platimu cu bani gat'a d. e. in 35 de ani, atunci ni se vinu pe anu câte 2 mill., si aceste 3 summe apoi aru face frumos'a sumulitia de 8 1/2 mill. La 3 mill. fl. dare directa aru face adausele 5 1/2 mill., adica mai 200%, pecandu acum avem numai 71%, si si acestea nu le potemu plati, asia incatu ecescutivnile nu se mai curma. In fine se roga a se precugeta seriosu, deca sarcin'a acest'a enorma se pôte lua de pe un'a parte a poporulu si pune pe cealalta; si atunci apoi sa se voteze pentru propunerea lui Vajd'a!

Hanni'a nu cugeta, dice, a sprijini propunerea lui Vajd'a din causele aduse de mai multi antevorbitori, si anume din caus'a impracticabilitatii si a complicatiunei, ce s'aru face prin punerea in lucrare a unei atari dispositiuni. Ceea ce l'au indemnatu in sa a rosti câte-va cuvinte, e numai cord'a atinsa de Wittstock: ca adica lui Vajd'a prin priimirea amendementulu s'aru face mare nedreptate acelei parti a tiei, carea mai nainte n'a sciutu nimicu despre referintiele feudale. Nu trebuie a se trece cu vederea, ca precum partea acest'a a tiei a l'atu asupra-si o parte din sarcin'a rescumperarei pamentulu feudal, tocmai asia si partea cealalta a participatu la rescumperarea dicimeloru acelu, cari numai pentru preotimea sasasca suie la 7 mill.— E adevratu, ca cadintiele pentru rescumperarea pamentulu colonialu suntu mai mari; dar deca pôte fi vorb'a de nedreptate in privinti'a acest'a, apoi trebuie sa dica, ca pe spatele Romaniloru din fundulu regescu cade nedreptate indoita. Nu va sa se duca mai departe si sa cerceteze, ca Romanulu, care in partea acest'a a tiei a trebuit sa aiba dreptu ca si altii, cu ce dreptu a fostu silitu sa dea decima preotiloru sasesci, si inca nu numai poporulu, dar si preotii romanesi; ci nu pôte retace, ca nedreptulu acest'a secularu apasa acum asup'a tiei intregi, de si tocmai asia se pôte dice, ca toti locuitorii tiei ne-saso-luterani nainte de desdaunarea decimei n'au fostu indatoti a da decima preotiloru sasesci si astulu aceea pentru Romani din fundulu regeseu a fostu o nedreptate. „Unde este vorb'a de a ajuta si a sprijini pre celu neputinciosu, acolo trebuie sa se faca abate de la dreptulu strictu!“ Densulu n'aru postu lui Wittstock a se afla in positiunea dileriloru si a reclama mil'a dietei, cu tote ca acesta mila nu e a se lua in intelesulu strinsu, ci este numai o consideratiune, ce pource din acea impregiurare, ca omenii acesti'a au facutu robote de sute de ani, au facutu 52 si mai

multe zile pe anu pentru cascioarele și mosioarele ce le-au avut, au portat toate sarcinile comune și au platit dare tocmai asiă, că și aceia, pre cari acum i rescumera tier'a. Densulu aru voi, că și pre ei sa-i rescumere tier'a; dar nepotendu-se acést'a, nu vede altu modu mai bunu de a-i usura, decâtu propunerea lui Baritiu.

Zimmermann nu se numera între cei indreptățiți nici între cei oblegați; dar doresce din inima, că constituționalismulu celu adevratu sa prinda radacini câtu mai curendu în patri'a noastră, ceea ce se pôte numai asiă, deca vomu ave cetățieni liberi. Fiindu impregiurările tieriei noastre atâtu de diferite, crede, ca celoru ce au adusu la an. 1859 și mai tardiu atâtea jertle, sa nu se impuna sarcini și mai grele. I pare reu, ca nu sunt reprezentati mai bine în sal'a acést'a fostii posessori de colonicaturi etc. Densulu cugeta adeseori atâtu la complanarea întru poporele Transsilvaniei, câtu și preste totu la complanarea Ungariei fatia cu cealalta Austria; insa cu primirea propunerii lui Vajd'a, ori câtu sunt de nobile intențiunile eii, nu ne vomu prea invitá pre Magiarii și Secuii la dieta. Dar propunerea acést'a i se pare a fi în contradicere și cu decisiunile de pâna acumu; căci deca acum, dupace s'a hotaritu că fostii dileri sa se rescumere în 20 de ani, i vomu scuti de dare, ei nu voru face întrebuintiare de dreptulu loru de a se rescumperá și mai curendu, ei voru amaná pâna în lunile din urma ale anulului alu 20-lea. Deci de orece un'a parte a casei se pare ca pune atât'a pretiu pre acestu amendementu; de orece diet'a a fostu surprinsa astadi prin acestu amendementu și n'a meditat de ajunsu asup'a lui; de orece în fine nu se scie nici cifr'a. pâna la carea s'aru urcá summ'a, carea prin scutirea dileriloru aru fi a se aruncá pe spatele celoralalti locuitori: de aceea propunerea lui Vajda sa se predee acestui comitetu spre preconsultare și reportare.

Nainte de a veni la votare, ia cuventulu

referent. Schell. Si densulu aru voi sa usiureze câtu se pôte rescumperarea incuiliilor, dar fâr' de a vatemá drepturile proprietariloru. Acést'a propunere a lui Vajd'a s'a facutu aici ex incidenti fâra de tóta preconsultarea și atât'a e de momentosa, încátu nu crede, ca membrii dietei voru poté votá asup'a eii cu consciintia liniscata. Căci de și preste totu n'amu fi neaplecati a usura incuiliilor rescumperarea, totusi trebuie sa se desbata cestiunea din tôte părțile și sa se considere urmările eii. Căci, dupacum a disu Zimmermann, deca fostii incuiliini se voru scuti de o parte a dârei pe 20 de ani, ei nu se voru rescumperá mai curendu, cu tôte că aru fi și interesulu loru și și alu proprietarului. Mai departe trebuie consideratu, ca cest'a séu cel'a din fostii incuiliini în 20 de ani pôte mori, și posesiunea lui pôte trece în mâni straine, unde apoi ear e n'rebarea, ca și posessorii cesti noi voru fi scutiti de acést'a dare ori nu? În fine insa și nainte de tôte aru trebui sa avem date statistice despre summ'a juguriloru rescumperande, despre contribuțiunile d'recte și despre acunecatiunile pentru dessarcinarea pamentului. Tôte aceste întrebări nu se potu precumpani și respunde asiă cu prip'a. De aceea crede, ca propunerea lui Vajd'a sa se temporizeze pâna atunci, pâna-candu va veni la desbateru propunerea lui Ratiu privitoare la pamenturile alodiale rescumperabile și a eredității siculice. (C. Schmidt: Sa se riepte!)

Fiindu tempulu inaintatu, ședinți'a se termina la 1^{1/2} óra, și incheierea acestei desbateri se lasa pe ședinți'a următoare.

Principatele române unite.

Joi în 16 Septembrie, Inaltímea Sea, pe la 10 óre a visitatu casarm'a din curtea palatului administrativu, apoi spitaulu militaru dela Beilicu, și în urma casarm'a de cavaleria dela Copou. Pretutindeni Mari'a Sea fu priimitu cu strigări de ura!

Cercetarea s'a facutu de Inaltímea Sea cu cea mai mare scrupulositate. Mari'a Sea a convorbitu cu soldatii, plinu de afabilitate și bunavointia; ómenii, casarmele, grajdurile, caii, totu au fostu obiectulu domnescei cercetări. Multamirea si-a aretat'o domnilor siși pentru ingrijirea ce au.

Astadi, Vineri, inaltulu cleru cu Présf. Sea locotenintele de Metropoliu, Calnicu, dd. prefecti, alu judetiului și alu politiei, primarul cu consilierii, ședinții curielor crimi-nali, ai tribunaleloru, corpulu doctoriloru, alu profesoriloru și unu numerosu publicu se aflau fatia în sal'a palatului domnescu la receptiunea ce a facutu Inaltímea Sea.

La 12 Pré'naltiatulu Domnu s'a infacisiatu în mijloculu adunârei, a tînutu o alocuțiune esplicativa mesureri celei mai mari a improprietății clacasiloru, aretandu, ca pentru a deplini acestu faptu, însusi mai antâiu s'a improprietătitu cu o noua mosia și apoi a ruptu legatur'a clăcei, chiamandu la improprietărire pe locuitorii clacasi și facendu-s chiaru Inaltímea Sea comparatiune cu vechii proprietari la acést'a regulare.

Mari'a Sea apoi, adresandu-se la primariulu, tragendu óre-cum o linia de demarcare între atribuțiunile administrative și acele comunali, a aretatú increderea ca din nouele institutiuni comunali va espr ospertatea comunelor. Intorcendu-se apoi câtra prea sf. sea locotenintele de mitropoliu, Inaltímea Sea a cerutu sa iasa în fatia parintii de miru, căror'a li-a recomandatú deplin'a supunere chiriarchului, capulu bisericeii, prin mijloculu cărui'a au a se regulá tôte trebuintiele și punerile la cale ale clerului, în care nu recunósce calugaru și preotu mirénn, ci numai slujitori ai bisericeii Domnului.

Adresandu-se apoi câtra d-nii Professori, Inaltímea Sea li-a recomandatú mai cu deosebire esplicarea legiloru noue și ea a d-nilor este datori'a de a pregati viitoriulu natiunei, prin luminarea ce voru respandí în nou'a generatiune. Voru esplicá moralea, voru esplicá legile tieriei, că unii ce mai bine le potu întielege. Acést'a e dorinti'a guvernamentului, acést'a e tendinti'a scólei.

În urma, adressandu-se dlui presedinte alu comisiunei episcopicesci, Inaltímea Sea a aretatú parerea sea de reu pentru perderile cauzate în averile orfanicesci prin deprețiarea cladiriloru ipotocate din Iassi, recomandându-i a presintá ministeriului unu memoriu spre avisare.

D-lui presedinte alu curții apelative civile i-a facutu observare, ca unii din membri și amploiatii întârdia cu mergerea la cancelaria. Dupa aceea salutandu adunarea, Inaltímea Sea s'a retrasu în unanimele strigări: Sa traiti Mari'a-Vóstra!

Mari'a Sea Dómn'a, astadi la 4 óre, a visitatu scól'a de pictura și scól'a centrala de fete.

Mari'a Sea, Sambáta la 11 óre, plécala Ruginós'a. „Bucimula.“

Prospectu politicu.

De nu ne insiela tôte semnele, congressulu europénu alu lui Napoleonu cu incetulu se apropia de realizare; se crede, ca Russi'a și Engliter'a voru primi negresitu acestu proiectu, și aceeasi se spera în Parisu și despre Austri'a și Prussi'a.— Caus'a italiana se desfasiura în modu pacificu, și foile oficióse franceze nu n'cetéza a mangaiá pre Austri'a; ca caus'a venetiana va remané neatinsa; căci Franci'a nu va sa potolésca în Itali'a de médiadi unu focu și în cea de medianópte sa atítie altulu.— Conferintiele vienesse se apropia de capetu, și Dani'a insasi spera, ca pacea definitiva se va n'cheiá inca în lun'a acést'a.— Russi'a vinde mereu la bunuri confiscate în Poloni'a, numai nu prea afla cumperatori.—

Publicarea

sumelor incurse la fondulu Asociatiunei transsilvane dela ședinți'a Comitetului tînutu în 6 Sept. a. c. pâna în 6 Oct. a. c.

1) Dela d. negotiatoru în Brasiovu Nicolau Bírth s'a priimitu tacs'a de m. ord. pre an. 186^{3/4} în suma de 5 fl.

2) Deadreptulu la cass'a Asociatiunei au incursu tacs'a de m. ord. dela urmatorii Domni:

a) d. Visarionu Romanu notariu comunale în Resinári pre an. 186^{3/4} 5 f., b) Comunitatea Borgan Tiha pre an. 186^{3/4} 10 f., c) d. Basiliu Popp prefectu postale pre an. 186^{3/4} 5 f., d) d. Ludovicu Romanu Capitanu în pensiune în Codlea pre an. 186^{3/5} 5 f. Summ'a 25 f. v. a.

3) Au mai platitu tacele de m. ord. urmatorii Domni:

1) Illustr. Sea Domnulu concepistu actuale la Cancelari'a de Curte transsilvana Ladislau Ciupe de Draga-Vilm'a pre anii 186^{2/3} și 186^{3/4} în summa 10 f. v. a.

Sebiu în 6 Octobru 1864.

Nr. 35—1

Concursu.

Amesuratu decisiunei aduse în ședinți'a Comitetului Asociatiunei transsilvane tînutu în 4 Octobru a. c. § 63 se publica prin acést'a Concursu la premiulu de 100 f. v. a. preliminaru din partea adunârei gen. tînutu la Hatiegu în 1—2 Augustu n. a. c. pentru cea mai buna carte despre inaintarea economiei de câmpu și a pomariiei între Români. Terminulu acestui concursu se defige pâna la viitorea adunare gen. a Asociatiunei transsilvane în 15 Augustu n. 1865. Conditionile suntú urmátorele:

a) Acea carte se dé celu puținú 10 cóle tiparite în 8° mare (cam 30 cóle în manuscrisu.)

b) Sa fia compusa în stilu, precátu se pôte mai popularu și usioru de întielesu, și cu deplina cunoscinti'a teoretica și practica în acést'a specialitate (adeca: sa fia productu originalu, ear nu traducere).

c) Manuscrissulu sa fia curatu, usioru de cetitu, insa nu scrisu de mân'a autorului, și nici scrisu de elu, ci numai prevediutu cu unu „Motto.“ *)

Din ședinți'a Comitetului Asociatiunei transsilvane române tînutu la Sabiu în 4 Octobru n. 1864.

*) Suntú rogare și celelalte Jurnale române a reproduce în colónele sale acestu concursu.